



In memoriam Ona Pusvaškytė
1934 08 16–2020 07 05

Lietuvos entomologai šių metų liepos 5 d. neteko vyresniosios kartos kolegės Onos Pusvaškytės. Ji iš mūsų Pasaulio iškeliavo baigdama 86-uosius gyvenimo metus.

Lietuvos entomologų draugijos (LMD) nare O. Pusvaškytė tapo nuo pirmųjų jos kūrimosi metų – 1965-ųjų. Buvo aktyvi jos narė, ypač pirmuoju LMD gyvavimo dešimtmečiu, dalyvaudavo konferencijose, kituose renginiuose, priklausė trumpai gyvavusiai draugijos Biometodo sekcijai. Paskutinį kartą ji dalyvavo Entomologų draugijos suvažiavime, surengtame Vilniuje Respublikinėje sanitarijos epidemiologijos stotyje. O. Pusvaškytė buvo ir kitų gamtinių draugijų narė.

Prisimename svarbiausius kitus O. Pusvaškytės biografijos faktus. Gimė 1934 m. rugpjūčio 16 d. Sudokių km. (Ukmergės apsk., Šešuolių vls.). 1952 m. baigė Kauno sodininkystės-daržininkystės technikumą, o 1957 m. – Lietuvos žemės ūkio akademijos Agronomijos fakultetą, įgijo mokslinės agronomės specialybę. Iki 1959 m. dirbo Žemdirbystės instituto Savitiškio (Panevėžio raj.) bandymų stoties moksline bendradarbe. Stotis užsiiminėjo pluoštinių linų selekcija, todėl greitai O. Pusvaškytė perėjo į Tekstilės pramonės instituto Linų pirminio apdirbimo laboratoriją. 1960–1962 m. joje dirbo vyresniąja mokslinė bendradarbe. Visgi technologė O. Pusvaškytė netapo, grįžo prie akademijoje įgytos specialybės. 1962–1965 m. – ji Lietuvos žemės ūkio akademijos aspirantė. Manome, stoti į aspirantūrą ją paskatino Augalų apsaugos katedros vedėjas prof. Stanislovas Mastauskis, pasiūlęs tyrinėti Lietuvos vaismedžių lapsukius.

Šio straipsnio bendraautorė dr. Marcelė Kabašinskaitė-Ryliškienė prisimena O. Pusvaškytės aspirantūros metus, ypač kai ji II kurso Žemės ūkio akademijos studentams vedė entomologijos laboratorijos darbus. Dėstytoja klausytojus skatindavo stoti į Studentų mokslinę draugiją. M. Ryliškienė teigia, kad O. Pusvaškytės su savo disertacijos vadovu prof. S. Mastauskiu ir jai diplominiam darbui pasiūlė rinktis entomologinę temą. Tada ji sutikusi ir trečiame kurse pradėjo tirti lapsukių rūšis – sodo kenkėjus. Praktiškai vadovauti darbui ėmėsi O. Pusvaškytė. Jos metodinė pagalba buvo labai svarbi, menasi naudingi jos praktiniai patarimai atliekant stebėjimus gamtoje, dirbant laboratorijoje. Diplomantė sako, bendraujant tapome kolegėmis. Tačiau nepaisant to, O. Pusvaškytė, būdama kantri bei atkakli patarimuose ir toliau liko reikli, jai reikėjo viską atlikti laiku ir tiksliai. Kai penktame kurse darbas buvo baigtas ir po gynimo įvertintas labai gerai, tikrai likau dėkinga savo dėstytojams – teigia Marcelė. Primintina, kad O. Pusvaškytė vadovavo ir kitų studentų diplominiams darbams. 1965 metais ji paskelbė straipsnį apie brandų profesoriaus S. Mastauskio 75-ųjų gimimo metinių jubiliejų.

Pati O. Pusvaškytė savo užbaigtą disertacinį darbą Ž. Ū. akademijoje pristatė 1966 metais, o 1967 m. Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto taryboje sėkmingai apgynė biologijos mokslų kandidato disertaciją „Lapsukiai (*Tortricidae*) – vaismedžių kenkėjai Lietuvos TSR“. 1993 m. nostrifikuota daktare (gamtos mokslai). Jos tema buvo skirta ištirti lapsukių rūšinę sudėtį, sodams kenkiančių lapsukių biologiją, fenologiją, daromą žalą. Ji pirmą kartą siekė išaiškinti labiausiai paplitusių lapsukių rūšių patogenines ligas ir juos parazituojančius vabzdžius (entomofagus). Pasiūlė kovos priemonių prieš sodams žalingų lapsukių rūšis. Pirmą kartą Lietuvoje užregistravo 15 *Tortricidae* šeimos drugių rūšių.

Nuo 1966 m. O. Pusvaškytė dirbo Respublikinės augalų apsaugos stoties Biologijos

laboratorijoje vyr. entomologe. Nors ten dirbo neilgai, bet rimtai susidomėjo biologinės kovos su kenkėjais metodu. Ji kartu su prof. S. Mastauskiu parengė leidinį „Biologinės kovos priemonės prieš augalų kenkėjus (Biometodas)“, kurį vėliau – 1969 m. išleido Žemės ūkio ministerija.

Bene ilgiausiai (1967–1977 metai) mokslų kandidatė (dr.) O. Pusvaškytė darbavosi Lietuvos miškų ūkio institute Girionyse vyresniosios mokslinės bendradarbės pareigose. Ji buvo priimta į tame institute kuriamą Miško apsaugos skyrių, kurio iniciatorius ir vedėjas buvo dr., vėliau – prof. Vytautas Valenta. Čia dirbdama išleido knygutę „Smulkieji drugiai – sodų kenkėjai“ (1971), paskelbė straipsnių ir apie kitus sodams kenkiančius vabzdžius, biologines bei kitas kovos priemones prieš juos.

Vykdydama Miško apsaugos skyriaus tematiką pradžioje tyrinėjo Lietuvos miškų skruzdėles, natūralius jų priešus. Pirmą kartą aptiko 3 Lietuvai naujas skruzdėlių rūšis. Skelbė apie miškininkų pagalbininkų – skruzdėlių naudą, rašė apie skruzdėlynų dauginimo naujoves. Kartu su kitais miškų apsaugininkais parengė rekomendacijų apie entomofagų, daugiausia skruzdėlių, panaudojimo būdus, siūlė taikyti mikrobiologinius preparatus ir miško apsaugoje. Buvo bendraautorė straipsnių ir konferencijose darytų pranešimų apie pušų, eglių, gluosnių kenkėjų tyrimus Lietuvoje. Kartu su kitais autoriais paskelbė rekomendacijų miškininkams-praktikams. O. Pusvaškytė buvo pirmoji entomologė mokslo institute tyrinėjusi skruzdėlių ir gluosnių plantacijų entomofauną Lietuvoje. Pagrindinius savo tyrimų rezultatus apie įvairius miško kenkėjus, kitas rūšis ji paskelbė 1968–1979 metais.

Trumpesnę laiką O. Pusvaškytė dirbo kitose institucijose. 1977–1978 m. buvo Žemės ūkio ministerijos Sodininkystės-daržininkystės tresto augalų apsaugos vyr. agronomė, nuo 1979 m. dirbo Respublikinės žemės ūkio chemizavimo projektavimo ir tyrinėjimo stoties Bandymų ir agrocheminių darbų kontrolės skyriuje.

Paskelbė apie 40 mokslinių ir apie 40 populiarių straipsnių, skaitė mokslinius pranešimus mokslo renginiuose Lietuvoje ir už jos ribų.

Dr. M. Ryliškienė nuoširdžiai vertina tai, kad nuo antro kurso užsimezgusi pažintis su Ona, nors su pertraukomis, tačiau tęsėsi tikrai dar ilgai, beveik iki paskutinių jos gyvenimo metų. Mena dažnus susitikimus jaunystės dienomis, bendravimą moksliniais klausimais ir asmeniniais reikalais. Matydavosi mokslinėse konferencijose, iš O. Pusvaškytės mokėsi kai kurios patirties. Susitikimų buvo ir Kaune ir Vilniuje. Bendrystė nenutrūko ir kai Ona anksčiau, Marcelė – vėliau sukūrė šeimas. Susitikimų sumažėjo, tačiau galima buvo bendrauti telefonu, pasiguosdavo, kad ne visiems sumanymams užtenka laiko, tačiau nepamiršdavo pasveikinti viena kitos švenčių proga. Dar planuota pasimatyti 2015-aisiais, tačiau tokios galimybės neatsirado. O. Pusvaškytės sveikata pablogėjo 2018/2019 m., bet gydėsi ir laikėsi neblogai. Kaune, į ligoninę buvo paguldyta šių, 2020 metų birželio viduryje. Deja, liepos 5 dieną Onos gyvybė užgeso. Paskutinis susitikimas – buvo jau atsisveikinimas šarvojimo salėje...

Dr. Ona Pusvaškytė palaidota Ukmergės raj. Kiauklų kapinėse šalia savo tėvų. Palikuonių ji nepaliko.

Dr. Algimantas Jakimavičius, dr. Marcelė Ryliškienė

IN MEMORIAM ONA PUSVAŠKYTĖ (16 08 1934 – 05 07 2020)

Lithuanian Entomological Society has lost Dr. Ona Pusvaškytė, a colleague of the Society's older generation. She was a member of the Society since 1965.

O. Pusvaškytė was born in 1934 in Ukmergė district. She graduated from Kaunas Horticulture College in 1952, and the Faculty of Agronomy of the Lithuanian Academy of Agriculture in 1957. She was a research fellow at the Institute of Agriculture in 1959, post-graduate student at the Lithuanian Academy of Agriculture during 1962–1965. O. Pusvaškytė finished her PhD thesis "Tortrix moths (Tortricidae) – pests of Lithuanian SSR" in 1966, and defended it at Vilnius University in 1967. She studied composition of species of tortrix moths, their biology, phenology, level of harmfulness, tried to disclose pathogenic diseases and parasitic insects (entomofags), suggested ways of pest control. O. Pusvaškytė registered 15 species of tortrix moths as new for the Lithuanian fauna.

O. Pusvaškytė was a senior entomologist at the Republic Plant Protection Station since 1966. In collaboration with Prof. S. Mastauskis, she prepared a publication "Means of biological control against pests (Biomethod)".

Dr. O. Pusvaškytė was a senior researcher at the Institute of Forestry of Lithuania during 1967–1977. She studied ants of Lithuanian forests and registered two new species of ants for the Lithuanian fauna. Together with other authors, she prepared recommendations regarding the usage of entomofags, mainly ants, as well as microbiological agents for the protection of forests. Dr. O. Pusvaškytė published approximately 40 scientific papers and 40 science dissemination articles, presented research results in scientific conferences in Lithuania and abroad.

Ona Pusvaškytė passed away on the 5th of July, 2020.

Dr. Algimantas Jakimavičius, Dr. Marcelė Ryliškiene